

ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੇ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ - ਅਪੀਲਕਰਤਾ

ਬਨਾਮ

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ @ ਸੁੱਖਾ — ਜਵਾਬਦਾਤਾ

2015 ਦਾ CRA ਨੰਬਰ AS-43

ਮਾਰਚ 11, 2015

ਇੰਡੀਅਨ ਪੀਨਲ ਕੋਡ, 1860 - ਐੱਸ. 489A, 489B, 489C ਅਤੇ 420 — ਕੋਡ ਆਫ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ, 1973 — S. 313 — ਇੰਡੀਅਨ ਐਵੀਡੈਂਸ ਐਕਟ, 1872 — S. 106 — ਜਾਅਲੀ ਕਰਸ਼ੀ — ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਡੇਢ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਜਾਅਲੀ ਕਰਸ਼ੀ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਬੰਡਲ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ। 500, ਪੋਲੀਥੀਨ ਬੈਗ ਵਿੱਚ ਲਪੇਟਿਆ - ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 489C ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਮੁੱਖ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਜਾਅਲੀ ਕਰਸ਼ੀ ਨੋਟ ਸਨ - ਫੜੇ ਗਏ, ਜੋ ਕਿ - ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਸੀਖਿਆ ਦੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਉੱਚ ਮੁੱਲ ਦੇ ਜਾਅਲੀ ਕਰਸ਼ੀ ਨੋਟਾਂ ਦਾ - ਇਹ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਉਹ ਜਾਅਲੀ ਕਰਸ਼ੀ ਨੋਟ ਕਿੱਥੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ; ਇਸ ਲਈ, ਦੋਸ਼ੀ ਦਾ ਗਿਆਨ ਕਿ ਕਰਸ਼ੀ ਨੋਟ ਜਾਅਲੀ ਹਨ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਨੋਟ ਸੁੱਟਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਜੋਂ ਵਰਤੇ ਜਾਣੇ ਸਨ - ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 489-ਸੀ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ, ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਰਿਕਵਰੀ ਡਰੇਨ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤੋਂ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਡੀਐਸਪੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(ਪੈਰਾ 14)

ਅੱਗੋਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜਦੋਂ ਤੱਥ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਕਤ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਉਸ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਕੋਲੋਂ 399 ਰੁਪਏ ਦੇ ਨਕਲੀ ਨੋਟ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ ਹਨ। 500. ਨੋਟ ਚਾਰ ਬੰਡਲ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਜਾਅਲੀ ਨੋਟ ਕਿੱਥੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ।

(ਪੈਰਾ 16)

ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰਸ਼ੀ ਨੋਟ ਜਾਅਲੀ ਹਨ ਜਾਂ ਨਕਲੀ ਹਨ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਨੋਟ ਸੁੱਟੇ ਜਾਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤੇ ਜਾਣੇ ਸਨ

ਅਸਲੀ ਇਸ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 489-ਸੀ, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ

ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। (Kuldip Singh, J.)

(ਪੈਰਾ 17)

ਅੱਗੋਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਿਕਵਰੀ ਸਾਰੇ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਰਕ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਅਨੁਮਾਨਾਂ, ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਅਸਵੀਕਾਰਨਯੋਗ ਤਰਕ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ।

(ਪੈਰਾ 19)

ਨਿਖਿਲ ਕੇ. ਚੋਪੜਾ, ਡਿਪਟੀ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਰਾਜ ਲਈ ਪੰਜਾਬ।

ਦਿਵਿਆ ਸ਼ਰਮਾ, ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ (ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਸਲਾਹਕਾਰ)।

ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਜੇ.

(1) ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੇ ਇਹ ਅਪੀਲ 6.5.2013 ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਤਰਨਤਾਰਨ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਉਰਫ ਸੁੱਖਾ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡਾਵਲੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 489-ਸੀ ਅਧੀਨ ਸਜ਼ਾ ਯੋਗ ਜੁਰਮ ਤੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ 'IPC')।

(2) ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੰਖੇਪ ਕਹਾਣੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 8.9.2010 ਨੂੰ ਐਸ.ਆਈ ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਸਟੇਸ਼ਨ ਹਾਊਸ ਅਫਸਰ) ਨੇ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਖਾਲੜਾ ਤੋਂ ਪਿੰਡ ਨਾਰਲੀ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ, ਸ਼ਾਮ 5:30 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਡਿਫੈਂਸ ਡਰੇਨ ਨੇੜੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਪਿੰਡ ਸਿੱਧਵਾਂ ਤੋਂ ਕੱਚਾ ਰੋਡ 'ਤੇ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ ਬਣਾ ਕੇ ਹੀਰੋ ਹਾਂਡਾ ਸਪਲੈਂਡਰ 'ਤੇ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਕਤ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਪਤਾ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲਈ ਗਈ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਪੌਲੀਥੀਨ ਬੈਗ 'ਚ ਲਪੇਟ ਕੇ 500/- ਰੁਪਏ ਦੇ ਜਾਅਲੀ ਨੋਟਾਂ ਦੇ ਚਾਰ ਬੰਡਲ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ। 500 /- ਮੁੱਲ ਦੇ ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ 399 ਹੋ ਗਈ, ਜੋ ਕਿ 1,99,500/- ਦੇ ਪਾਏ ਗਏ। ਨੂੰ ਵੀ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਰਿਕਵਰੀ ਦੇ ਸਬਾਨ ਦੀ ਮੋਟੀ ਸਾਈਟ ਯੋਜਨਾ (ਐਕਸ. ਪੀ 7) ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

(3) 27.10.2010 ਨੂੰ, ASI ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ HC ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਕਲੀ ਨੋਟਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਪ੍ਰੈਸ, ਨਾਸਿਕ ਰੋਡ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਲਈ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਇਆ। ਸਰਕਾਰੀ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਸ ਪ੍ਰੈਸ, ਨਾਸਿਕ ਰੋਡ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਤੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਧਾਰਾ 489-ਏ, 489-ਬੀ, 489-ਸੀ ਅਤੇ 420 ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਚਲਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(4) ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 489-ਸੀ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਸਨੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ।

(5) ਆਪਣੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ASI ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (PW1), ਇੰਸਪੈਕਟਰ/IO ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ (PW2), ਓਕਾਰ ਨਾਥ, ਜੂਨੀਅਰ ਸਹਾਇਕ, DTO ਦਫਤਰ, ਤਰਨਤਾਰਨ (PW3), ਸੰਜੀਵ ਕੁਮਾਰ ਸੂਦ (PW4), HC ਬਖਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ, ਫਿਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ। MHC (PW5), ਗੁਰ ਲਾਲ ਸਿੰਘ (PW6) ਅਤੇ ਇਸਤਰਾਸਾ ਸਬੂਤ ਬੰਦ ਕਰ

ਦਿੱਤੇ।

(6) ਜਦੋਂ ਧਾਰਾ 313 ਸੀ.ਆਰ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਤਾਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦਿੱਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਬਚਾਅ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

(7) ਰਾਜ ਦੇ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਪਬਲਿਕ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ, ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਫਾਈਲ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵਿਦਵਤਾ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਤਰਨਤਾਰਨ ਨੇ ਮਿਤੀ 6.5.2013 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

(8) ਮੈਂ ਰਾਜ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਸੁਣਿਆ ਹੈ, ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਲਈ ਐਮੀਕਸ-ਕਿਊਰੀ (ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਹਾਇਤਾ ਸਲਾਹਕਾਰ) ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਫਾਈਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਹੈ।

(9) 500 ਰੁਪਏ ਦੇ 399 ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਨੋਟ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਵੱਲੋਂ ਰੱਖੇ ਪੋਲੀਥੀਨ ਬੈਗ ਵਿੱਚੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਵਿਦਵਤਾ ਐਡੀਸ਼ਨਲ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਤਰਨਤਾਰਨ ਨੇ ਕੁਝ ਮਤਭੇਦਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ASI ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (PW1) ਅਤੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ/IO ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ (PW2) ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ 199 ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇਹ 399 ਸੀ। ਅੱਗੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਉਪ ਪੁਲਿਸ ਕਪਤਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਕਿੱਥੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ। ਅੱਗੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਜਾਅਲੀ ਜਾਂ ਨਕਲੀ ਹੋਣ ਦਾ ਗਿਆਨ ਜਾਂ ਕਾਰਨ ਮੰਨਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਆਈਪੀਸੀ ਦੀ ਧਾਰਾ 489-ਸੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ: -

“ਸੈਕਸ਼ਨ 489-ਸੀ ਜਾਅਲੀ ਜਾਂ ਨਕਲੀ ਕਰੰਸੀ-ਨੋਟਾਂ ਜਾਂ ਬੈਂਕ-ਨੋਟਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ-ਜਿਸ ਦੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਜਾਅਲੀ ਜਾਂ ਨਕਲੀ ਕਰੰਸੀ-ਨੋਟ ਜਾਂ ਬੈਂਕ-ਨੋਟ ਹੈ, ਜਾਣਦਾ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਅਲੀ ਹੋਣ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ ਜਾਂ ਨਕਲੀ ਅਤੇ ਅਸਲੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਜਾਂ ਇਹ ਅਸਲੀ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨਾਲ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੱਕ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਣਨ ਦੀ ਕੈਦ, ਜਾਂ ਜੁਰਮਾਨੇ, ਜਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।”

(10) ਗਵਰਨਮੈਂਟ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਸ ਪ੍ਰੈਸ, ਨਾਸਿਕ ਰੋਡ, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ, (ਐਕਸ. ਪੀ. 10) ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਭਾਵੇਂ ਨੋਟ ਦਾ ਆਕਾਰ ਇੱਕੋ ਜਿਹਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਕਾਗਜ਼ ਦੇ ਅਸਲ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਮਾਨਤਾਵਾਂ ਸਨ, ਪਾਣੀ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੀ ਨਕਲ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਧਾਗਾ ਅਤੇ ਸਿਆਹੀ ਦੀ ਛਾਂ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀ। ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਨੰਬਰਿੰਗ ਵੀ ਜਾਅਲੀ ਸੀ।

(11) ਹੁਣ ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਮੁਲਜ਼ਮ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਨਕਲੀ ਨੋਟ ਹਨ?

(12) ^(Kuldip Singh, J.) ਇਹ ਤੱਥ ਕਿਸੇ ਆਗੀ ਦੀ ਰੰਗਤ ਮੇਲ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੀ ਸੀ, ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਸ਼ੱਕ ਕਰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਆਧਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਅਸਲ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਬੋਝੇ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ 399 ਸਨ। ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਅਸਲ ਸੰਖਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਅੰਤਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟਿਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਕੁੱਲ 399 ਨੋਟ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਸੰਖਿਆ ਦੱਸਣ ਵਿੱਚ ਗਲਤੀ ਜੀਭ ਦੇ ਫਿਸਲਣ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਟਾਈਪ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਲੈਰੀਕਲ ਗਲਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਕੋਲੋਂ 500 ਰੁਪਏ ਦੇ 399 ਜਾਅਲੀ ਨੋਟ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ ਹਨ।

(13) ਹੁਣ ਹੋਰ ਸਵਾਲ ਇਹ ਉਠੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਆਜ਼ਾਦ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ?

(14) ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਰਿਕਵਰੀ ਡਰੇਨ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਤੋਂ ਸੀ ਜਿਥੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੁਤੰਤਰ ਗਵਾਹ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਡੀਐਸਪੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(15) ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ, ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਤਤਕਾਲੀ SHO (PW2) ਅਤੇ ASI ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (PW1) ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ। ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਥਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਕੱਚਾ ਰੋਡ 'ਤੇ ਡਿਫੈਂਸ ਡਰੇਨ ਤੋਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਉਹ ਹੀਰੋ ਹਾਂਡਾ ਸਪਲੈਂਡਰ ਮੋਟਰਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਕਿ 500/- ਦੇ ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 500/- ਦੇ 199 ਨੋਟ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਡਿੱਬਾ ਪਲਾਸਟਿਕ ਵਿੱਚ ਪਾ ਕੇ ਸੀਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.2) ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਦੌਰਾਨ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਧੀਕ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ 'ਚ ਜਾਅਲੀ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟਾਂ ਦਾ ਪਾਰਸਲ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸ 'ਚ 399 ਜਾਅਲੀ ਭਾਰਤੀ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਸਨ, ਜੋ Ex.MO1 ਤੋਂ MO399 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਕੋਲੋਂ ਜਾਅਲੀ ਨੋਟਾਂ ਦੀ ਬਰਾਮਦਗੀ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

(16) ਭਾਰਤੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ, 1872 ਦੀ ਧਾਰਾ 106 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜਦੋਂ ਤੱਥ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਕਤ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦਾ ਬੋਝ ਉਸ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਕੋਲੋਂ 500 ਰੁਪਏ ਦੇ 399 ਜਾਅਲੀ ਨੋਟ ਬਰਾਮਦ ਹੋਏ, ਜੋ ਨੋਟ ਚਾਰ ਬੰਡਲਾਂ 'ਚ ਸਨ। ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਜਾਅਲੀ ਨੋਟ ਕਿੱਥੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ।

(17) ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮੁਲਜ਼ਮ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਰੰਸੀ ਨੋਟ ਜਾਅਲੀ ਹਨ ਜਾਂ ਨਕਲੀ ਹਨ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਨੋਟ ਸੁੱਟੇ ਜਾਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਜੋਂ ਵਰਤੇ ਜਾਣੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 489-ਸੀ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

(18) ਅਪੀਲਕਰਤਾ-ਰਾਜ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕੇ. ਹਾਸ਼ਿਮ ਬਨਾਮ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਚੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਇਬਰਾਹਿਮ ਸੱਤਾਰ ਗਾਂਚੀ ਬਨਾਮ ਕਸਟਮ ਦੇ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, 'ਚਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।

(19) ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਦੇ ਕੇਸ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਸੂਲੀ ਸਾਰੇ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤਰਕ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਅਨੁਮਾਨਾਂ, ਅਨੁਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਅਸਵੀਕਾਰਨਯੋਗ ਤਰਕ 'ਤੇ ਅਧਾਰਤ ਹੈ।

(20) ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ। ਵਿਦਵਤਾ ਵਧੀਕ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ, ਤਰਨਤਾਰਨ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ 6.5.2013 ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ/ਜਵਾਬਦਾਰ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 489-ਸੀ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਤਹਿਤ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਸੂਲੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਅਤੇ 5,000 /- ਦੇ ਜੁਰਮਾਨੇ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਹੋਰ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸਖ਼ਤ ਕੈਦ ਕੱਟਣੀ ਪਵੇਗੀ। ਦੋਸ਼ੀ/ਜਵਾਬਦਾਰ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਕੱਟਣ ਲਈ ਜੇਲ ਭੇਜਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(21) ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

ਐਮ ਜੈਨ

ਡਿਸਕਲੇਮਰ- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪ੍ਰਭਾਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ

12004 (4) ਆਰਸੀਆਰ (ਅਪੈਰਾਥਿਕ) 982

22010 (4) ਆਰਸੀਆਰ (ਅਪੈਰਾਥਿਕ) 329